

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

Chomsky 50

Enguany fa cinquanta anys del primer llibre de Chomsky, *Syntactic structures* (1957), que revolucionava la lingüística, la situava entre les ciències "fortes" com la física o les matemàtiques i apuntava encara més amunt.

Em sumo a la temàtica d'aquest suplement de Cultura, dedicat a la infància, perquè la revolució ha consistit a defensar que el nen ve al món dotat d'una característica específica que el diferencia dels altres animals: la capacitat lingüística. Els especialistes investiguen *què és* aquesta capacitat (com es pot descriure), no pas *com s'adquireix*, ja que, per hipòtesi, no l'adquirim sinó que ens és donada. Em serveixo d'escrits molt il·luminadors de John Searle, Jean-Yves Pollock, Cedric Boeckx, Andrew Radford, Sebastià Bonet i Carme Picallo i de la meua ja llarga i no fàcil experiència en la matèria.

La meravellosa capacitat i maduresa lingüística que té un nen cap als dos anys no es pot explicar amb una teoria de l'aprenentatge com la de Skinner (1957), basada en l'acció i la reacció, segons la qual l'habilitat lingüística del nen seria deguda al fet d'haver estat "exposat" a la informació lingüística dels pares i de l'entorn. No: "sabem", "intuïm" que [1] *¿Quin pastís diu que no sap fer?* és una frase acceptable i que no ho és (almenys tant) [2] *¿Quin pastís diu que no sap la manera de fer?*, i pot ser que no hàgim sentit mai literalment [1] i que ningú no ens hagi

corregit mai una cosa com [2]. La hipòtesi, avui ja tesi, és que la "dotació" lingüística de l'infant és exactament comparable al misteri del desenvolupament dels òrgans corporals: per més que mengéssim i respiréssim, els ossos i els nervis no es desenvoluparien harmoniosament a mesura que creixem si no hi hagués alguna "lleï" inherent a la naturalesa del cos que "guiés" (orientés) l'operació. Igualment, tot el que sentim "alimenta" el nostre cervell i acaba integrat en la meravellosa i complexíssima arquitectura lingüística gràcies a la capacitat innata amb què estem genèticament dotats o programats: diguem-ne *les lleis universals* del llenguatge, car un nadó "aprèn" amb la mateixa facilitat el xinès que el català que l'àrab. Però el que "aprèn" són només les particularitats de cada llengua: el lèxic, els règims verbals, la morfologia, la fonètica. El lema de l'escut de la Universitat de Barcelona, *Perfundet omnia luce* (literalment, '(ho) escamparà -tot- amb llum'), es verbalitza de manera diferent fins i tot en llengües filles del llatí com la nostra: *Escamparà la llum (farà llum) sobre totes les coses (Ho il·luminarà tot)*. Chomsky anomena *paràmetres* aquestes diferències, i el fons invariable, *principis (universals)*. L'últim esglaió del chomkysme és el programa *minimista* (1990ss), que vol reduir al *mínim*, a l'essencial, les dites lleis universals, simplificant els estadis anteriors d'aquesta espectacular empresa, anomenats *teoria dels principis i paràmetres* (1980ss), i abans *teoria ampliada* (1965), i primer (1957) simplement *teoria generativa*.*

Un nadó aprèn amb la mateixa facilitat el xinès que el català que l'àrab

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Morra?

Cada temporada arriben als patis d'escola algunes modes verbals. Mots mutants molt dinàmics que no solen perviure, per més que alguns adults amb vocació de pare carbasser els vulguin institucionalitzar (*ergo matar*), com va passar amb *molar i guai*, esdevinguts exemples sagnants d'un llenguatge juvenívol de pixarelles. Les noves expressions són els embrions dels argots adolescents, distribuïts per tele, cinema o xarxa, però també n'hi ha que ni Sherlock Holmes no escatiria d'on han sortit. Qui va ser el primer catalanoparlant que va respondre *aligua?* Qui es va *partir* primer *la caixa?* Desenganyem-nos. Als parlants més veterans aquestes expressions ens semblaran sempre horroroses. És lleï de vida. Per acabar-ho d'adobar, la majoria de les que circulen pels patis catalans són calcs del castellà o de l'anglès. Quan ma filla feia P5 i li vaig sentir dir *quina morra!* vaig pensar que feminitzava (ai) el *quin morro!* sinònim de *quina barra!* I no. La *morra* va resultar ser el nom d'un joc que tots hem practicat: endevinar el nombre de dits estesos que sumaran les dues mans ocultes dels dos jugadors, de zero a deu. Quin enigmàtic fil transmissor va portar la morra al seu pati de preescolar?*

A peu de pàgina

ADAPTACIONS

Maksim Gorki i Dante Alighieri, grans autors per a lectors petits

L'editorial madrilenya Gadir acaba de treure la *Divina Comèdia*, amb il·lustracions de Carla Olivé i adaptada per Elena Martínez. L'objectiu dels editors és que lectors de totes les edats s'endinsin en aquest viatge al més enllà i s'animin a provar l'original. També publiquen *El corazón ardiente de Danko*, de Maksim Gorki, il·lustrat per Dionisio Ridruejo, fill de l'escriptor. La idea de l'editorial és treure títols que ens acostin a la gran literatura de manera planera.

FOTOGRAFIA

Kim Manresa retrata mestres i escolars de països llunyans

L'exposició fotogràfica *Escoles d'altres mons* s'acaba de concretar en forma de llibre i amb textos manuscrits d'escriptors de prestigi internacional de 34 països, com Tahar Ben Jelloun, Orhan Pamuk, Quim Monzó, Enrique Vila-Matas i José Saramago. El llibre ha comptat amb el suport de l'UNICEF i en el projecte de l'exposició hi han participat nens de 19 poblacions catalanes convocats a un concurs literari inspirat en les fotografies de Kim Manresa.

REGAL

Angle aposta per la infantesa en la seva nova proposta d'àlbum

La infantesa a Catalunya és el títol del nou àlbum que treu Angle per a aquesta temporada. El signa l'historiador Josep M. Solé i Sabaté i està il·lustrat amb fotografies d'època que van

resseguir la manera de viure dels infants catalans, sobretot de la primera meitat del segle XX. El llibre s'ordena per capítols temàtics, com l'educació formal, el temps de lleure, la família i les classes socials, els nens de poble o ciutat, i les tradicions en un temps en què ser nen era

ben diferent d'ara. Guanyar el títol del rei de la casa no era fàcil i en les imatges podem comprovar que no tots ho aconseguïen.

EXPOSICIÓ

La Colla Cargol surt de la closca amb un llibre i una exposició a l'IEC

El Pati de la Casa de Convalescència on hi ha la seu de l'Institut d'Estudis Catalans presenta, fins al 20 de desembre, una mostra que dóna a conèixer una de les iniciatives més curioses de la premsa clandestina durant el franquisme. Es tracta de la Colla del Cargol, que va editar del 1952 al 1961 *El Cargol*, una revista

infantil de set exemplars de tiratge, produïda pels set germans Bastardas Parera, fills d'Albert Bastardas Sampere, primer alcalde de Barcelona elegit democràticament (1908). Va ser una manera de transmetre als seus fills la llengua i uns valors perquè, tal com es diu a la revista: "Quan es tornin avis no puguin pensar quatre marrecs que els seus besavis badaven, absents de tota previsió". Ara se celebra la iniciativa resistint amb l'autoedició d'un dossier de la Colla Cargol i una exposició que ens transporta a una altra època de repressió i, malgrat tot, d'una certa esperança i bon humor.

Fotografia de Pérez de Rozas de 'La infantesa a Catalunya'